

se v besedi šou znašla skupaj dva samoglasnika. Tega slovenščina ne trpi. Pa poskusimo besedo sklanjati, tako kot sklanjamo domače moške samostalnike, in sicer v fonetičnem zapisu:

EDNINA

1. svinčnik	šou
2. svinčnik-a	šou-a (šoua)
3. svinčnik-u	šou-u (?šouu)
4. svinčnik	šou
5. svinčnik-u	šou-u (?šouu)
6. s svinčnik-om	šou-om (šouom)

DVOJINA

1. svinčnik-a	šou-a (šoua)
2. svinčnik-ov	šou-a (šoua)
3. svinčnik-oma	šou-ov (šouov)
4. svinčnik-a	šou-ov (šouov)
5. svinčnik-ov	šou-oma (šouoma)
6. svinčnik-oma	šou-oma (šouoma)

MNOŽINA

1. svinčnik-i	šou-i (šoui)
2. svinčnik-ov	šou-ov (šouov)
3. svinčnik-om	šou-om (šouom)
4. svinčnik-e	šou-e (šoue)
5. svinčnik-ih	šou-ih (šouih)
6. svinčnik-om	šou-om (šouom)

Ali je ta sklanjatev še sploh podobna slovenščini?! Kaj pa bomo naredili z domačo besedo NASTOP?

Drugi problem, ki me muči, so tujke. Tu mislim tuje besede, za katere smo Slovenci uspeli napraviti lepe, domače izraze. Najprej je treba seveda izvzeti razne znan-

stvene vede, kjer uporabljamo tki. mednarodne izraze, za katere nimamo domačih besed (če domače besede imamo, je treba te postaviti na prvo mesto, ali pa uporabljeno tujko vedno pojasniti; v pisavi lahko to naredimo v oklepaju) in so te potrebne. Toda ostanimo pri vsakdanjem pogovoru in čitanju časopisov, revij ipa.

Žalostna resnica je, da so tujke tukaj prisotne in izpodrivajo naše izraze. Čeprav imamo na voljo več domačih besed za isto stvar, rajši sežemo po tujki.

Na raznih reklamnih plakatih lahko večkrat beremo: degustacija, ki je izpodrinila domača izraza pokušnja, pokušanje. Z njimi vabimo ljudi, tudi neizobražence, na pokušnje pijač ali živil, ti pa se sprašujejo kaj je to degustacija. Spomnimo se še besed, kot so: varianta, spontanost, preokupacija, a priori itd. itd.

Če bomo tujke še naprej tako množično vključevali v slovenski jezik in se z njimi izražali, si bo moral vsak Slovenec kaj kmalu nabaviti slovar tujk v priročni izdaji in ga nositi v zadnjem žepu. Že res, da se bomo tujkam privadili, jih sprejeli in osvojili, toda takrat se bomo med seboj spraševali: »Čuj, tovariš, kako se že reče tisto po slovensko?«

Rabo tujk podpirajo tudi časopisi. Samo primer iz novejšega Večera na tretji strani: »KDO BO SUBVENCIONIRAN?«

Torej, čim prej je potrebno omejiti (lokalizirati?!) rabo tujk. Izražajmo se z domačimi besedami!

Drago Gumzej
Pedagoška akademija Maribor

SLOVENŠČINA NE BO IZGINILA

Vsaj tako hitro ne. In dokler bodo Slovenci slovensko živeli — in hoteli slovensko živeti, tudi ne.

Toda naj najprej odgovorim na nesrečni šov. Kajti tako in samo tako bi se beseda pisala po naše, sklanjala pa bi se potem tako kot *ròv*, *ròva ali róva* — ker pa gre za tujko in je J. Toporišič ugotovil, da se te sprejemajo navadno z ozko kvaliteto vokalov (zato tudi *džéz!* in ne *džéz*, kakor to dahnejo naši napovedovalci na RTV), bo verjetno *šòv* (s pozicijsko razširitvijo samoglasnika pred -v), *šòva*. To je mogoče

logično izpeljati tudi iz primerov, ki jih sami navajate: *kavboj*, *kravl* ali iz splošno rabljene besede *stewardesa*.

Druga stvar je pomen besede in njeno razmerje do domačega *nastopa*. Najbrž tisti, ki bo nujno potreboval *šov* ali *show*, misli, da sam *nastop* ne vsebuje tistega »skrivnostnega« mika, ki ga pomeni razkazovanje na odru: beseda *šov* pa seveda pomeni prav to. Pomeni igro, zabavo, pri kateri vsebina najbrž ni toliko pomembna, kolikor je pomembna »paša za oči« zabave željnega občinstva. Nevarnost za slovenščino?

Kje pa? Se še spominjate, tovariš Gumzej, kako smo po vojni (in že med vojno) *mitingovali*? (*Tovariško*) srečanje je danes malce predrugačen in prefunkcioniran (in tudi malce upokojen) dobesedni prevod te besede. In potem so bili *skeči* in *hepeningi* — in kaj vem kaj še. Nekaj časa taka beseda živi in s svojo tujostjo draži mirne ljudi, potem pa — če stvar ni več v modi — sama umre, ali pa nastane potreba po prevodu ali pravem vkomponiranju v pomenski in oblikoslovni sestav slovenskega jezika.

Kar se prevzemanja besed tiče, je postopek malo bolj zapleten, kakor ga navajate — in poteka v stopnjah. Značilen pa je za vse jezike narodov, ki ne živijo osamljeni »na samotnem otoku«, ampak prihajajo z drugimi narodi v kakršen koli stik: na gospodarskem, kulturnem ali športnem področju, v politiki — ali drugje. In za vse čase. Poglejte: slovenščina je bila prav gotovo v vsaj taki nevarnosti, ko smo se nekako v osmem stoletju pridružili zahodni kulturi in sprejeli krščanstvo: na vrat na nos je bilo treba sprejeti nove besede (*križ*, *greh*, *krščanstvo*, *kralj*, *kraljestvo*, *knez* — — —), jih prevajati (*bogastvo* ali rateškem očenašu, *odrešenik*) ali pa starim dajati novo pomensko vrednost (*milost*).

Naj spomnim, da je v skoraj istem času — ali malo prej zadela ista usoda tudi druge narode, ki so sprejemali krščanstvo: pokažem naj samo na tiste, od katerih smo med drugim sprejemali tudi mi, na Bavarce in Franke; ti pojavi so znani iz zgodovine klasičnih jezikov — skratka — že Preše-

ren je vedel, da »čistega« jezika med kulturnimi jeziki na svetu ni. In ali ste si kdaj pogledali Breznikov Pravopis iz leta 1920? V dobri veri si je prizadeval izpuliti besede, kakor *abonma*, *abonent* in mnoge druge, ki so danes del vsakdanjega besedišča.

Toda da se razumemo: tujk ne maram. Tako kot večina pišočih Slovencev ne. Naj vas spomnim, da se je premišljevanje o vrednosti domače in tuje besede pri Slovencih začelo v 16. stoletju (Krelj), torej istočasno, ko so se šli v poetikah purizem tudi drugi narodi, zlasti Nemci. V tej številki JiS sem med mnogimi drugimi »načela« na primer besedo *socialen*. Samostalnik iz skupne podstave (*socializem*) je neprevledljiv. Pridevnik sem pa — proti svoji navadi brez polnega soglasja avtorice — nadomestila z zame bolj pomenljivim terminom *družben*. In še veliko tega. Toda nisem za nasilje: vsak pišoči mora priti sam do spoznanja, kakšna je pomenska vrednost izrazja, ki ga uporablja. Pri tem lahko pomaga kar se da široka in v naših razmerah čim bolj izčrpna vzgoja v jezikovni kulturi. V tej smeri bo zasnovano tudi novembrsko posvetovanje o slovenščini v javni rabi, o čemer bomo nadrobneje poročali.

Tako. Samo ne črkarskih pravn in svetih vojsk. Moči in misli odvrtaajo od slepe poti. — Sicer pa sem brala, da se je začel na evropskem Zahodu antiameriški purizem. Počasi bo prišel tudi k nam in tedaj bo marsikateremu nebodigatreba odzvonilo.

Breda Pogorelec
Filozofska fakulteta v Ljubljani

OBVESTILO

V 2. številki letošnjega JIS smo objavili okvirno tematiko naslednjega mednarodnega kongresa slavistov, ki bo 1978 v Zagrebu in v Ljubljani. Vse, ki bi želeli sodelovati — in upamo, da jih bo glede na to, da je kongres v Jugoslaviji, čim več — prosimo, da pošljejo natančen naslov svojega prispevka ter priložijo kratek konspekt problema, ki ga bodo obravnavali, na naslov: Slavistično društvo Slovenije, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 12 — ali: Akademik prof. dr. Bratko Kreft, Inštitut za slovenski jezik SAZU, 61000 Ljubljana, Novi trg. Zadnji rok za oddajo prijave je 1. maj 1976.

Slavistično društvo Slovenije
Izvršilni odbor